

Fællesudvalget for Prøvedyrkning af Køkkenurter, Kirstinebjergvej 6, 5792 Årslev

Sorter af lave, grønne bønner

E. Blankholm

Med det sortiment af hårdføre, velsmagende og højtstående sorter, der er til rådighed i lave, grønne havebønner til frisk forbrug og til frysning, burde bønner være en af de mest almindelige og mest påskønnede grønsager.

Foruden at angive hvilke sorter, der er egnede, viste forsøgene i 1979 og 1980 også, at bønner med held kan dyrkes selv i våde, kolde danske somre. Der var 11 indsendte sorter og 2 måleprøver. Forsøget blev planlagt med 2 årlige såtider, den ene sidst i maj og den anden i begyndelsen af juni.

I 1979 blev 1. såning ødelagt af ukrudtssprøjtning, 2. såning fandt sted den 15. juni ved Årslev. I 1980 blev der planmæssigt sået den 28. maj og den 12. juni.

Disse 3 såtider er behandlet som 3 forsøg. Da bønner dels anvendes som hele og dels som overskårne »dinnerbønner«, kan det rent praktisk være vanskeligt at fastsætte den bedste høstdato.

Der blev ved hver såning anlagt 4 fællesparceller hver på 12 rækker à 11 m, således at der netto kunne høstes 8 gange i hver af 3 gentagelser, medens én gentagelse blev anvendt til registreringer og til bedømmelser.

Høsten blev foretaget med maskine første gang, når tidligste sort blev bedømt til at give et rimeligt udbytte af hele bønner, og derefter blev der høstet ca. 3 gange om ugen for alle sorter.

Ved opgørelsen af udbyttet er anvendt de to bedste høstdage for hver sort, samt for hele og for overskårne bønner.

Rækkeafstanden har i alle forsøgene været 60 cm, og der er tilstræbt 20 planter pr. lb.m.

Såningen er foretaget med Oyjord forsøgssåmaskine.

Sorternes egenskaber er, i uddrag af det meget store talmateriale, belyst ved karakterer såvel for friske bønner som for frosne, ved typesorteringer.

ger, dato for tidlighed og udvikling samt udbytte- og kvalitetsbestemmelser.

Af de 11 indsendte sorter blev 6 anerkendt, heraf 3 som særligt egnede som hele bønner og 3 som særligt egnede til overskårne bønner.

Beskrivelse af de anerkendte sorter

A. Til hele bønner

'Diana', S 81.

Ejer: Nunhem, Haelen, Holland.

Dansk repræsentant: A/S L. Dæhnfeldt, Odense.

Sorten er ensartet, sund, med en vækstkraft, der er omkring eller lidt under middel. Plantehøjde 47 cm. Bælgfarven er mørk grøn, og høstegnetheden med maskine er særdeles god.

Bælgene er middelstore, næsten runde og med en særdeles høj procent lige eller kun svagt krumme.

Udbyttet af bælg i størrelsen 6,0 til 9,0 mm er særdeles stort til såvel hele som til overskårne bønner. Er også anerkendt til brug som overskårne.

'Pros', S 81.

Ejer: Royal Sluis, Holland.

Dansk repræsentant: A/S L. Dæhnfeldt, Odense.

Sorten er ensartet, sund, med en vækstkraft, der er under middel. Plantehøjde 44 cm.

Bælgfarven er mørk grøn og høstegnetheden med maskine er særdeles god.

Bælgene er middelstore, næsten runde og med en særdeles høj procent lige eller kun svagt krumme.

Udbyttet af bælg i størrelsen 6,0 til 9,0 mm er særdeles stort ved høst til hele bønner og stort ved høst til overskårne bønner.

'Smilo', S 81.

Ejer: Royal Sluis, Holland.

Dansk repræsentant: A/S L. Dæhnfeldt, Odense.

Sorten er ensartet, sund, med en vækstkraft lidt under middel. Plantehøjde 46 cm.

Bælgfarven er middelgrøn, og høstegnetheden med maskine er meget god.

Bælgene er middelstore, næsten runde og med en ret høj procent lige eller kun svagt krumme.

Udbyttet af bælg i størrelsen 6,0 til 9,0 mm er særdeles stort ved høst til hele bønner og stort ved høst til overskårne bønner.

B. Anerkendte til overskårne bønner

'Tuf', S 81.

Ejer: Royal Sluis, Holland.

Dansk repræsentant: A/S L. Dæhnfeldt, Odense.

Sorten er ensartet, sund, med lidt over middel vækstkraft. Plantehøjde 51 cm.

Bælgfarven er ret lys grøn, og høstegnetheden med maskine er meget god.

Bælgene er middelstore, tykke, afladete runde og med en særdeles høj procent lige eller kun svagt krumme.

Udbyttet af bælg i størrelsen 6,0 til 9,0 mm er særdeles stort ved høst til overskårne bønner og middel ved høst til hele bønner.

'Fran', S 81.

Ejer: Royal Sluis, Holland.

Dansk repræsentant: A/S L. Dæhnfeldt, Odense.

Sorten er ensartet, sund, med lidt over middel vækstkraft. Plantehøjde 53 cm.

Bælgfarven er middelgrøn, og høstegnetheden med maskine er meget god.

Bælgene er middelstore til ret små, tykke, lidt afladete runde og med en særdeles høj procent lige eller kun svagt krumme.

Udbyttet af bælg i størrelsen 6,0 til 9,0 mm er særdeles stort ved høst til overskårne bønner og middel ved høst til hele bønner.

Kun ved ganske specielt industribrug vil man vælge sort til et særligt formål til hele, overskårne eller snittede.

Alle anerkendte sorter kan bruges til hele, hvis man vil se bort fra, at de, der er anerkendte til overskårne, bliver lidt tykkere.

Alle de anerkendte kan bruges til overskårne, men de anerkendte til brug som hele vil da give mindre.

Normalt bruges bønner som hele så længe, de egner sig til det, eller man har brug for det – man kan altid skære dem i stykker.

Tabel 1. Sortsforsøg med lave grønne bønner 1979 og 1980

Uddrag af talmateriale for de anerkendte sorter samt måleprøver

	Måleprøver	'Diana'	'Pros'	'Smilo'	'Tuf'	'Fran'	Gns. af samtlige afprøvede sorter	
<i>Udbytte til overskårne bønner, hkg/ha sorteret</i>								
Under 6,0 mm tykkelse	5,1	4,6	3,4	4,9	4,1	3,4	3,9	4,3
6,0 til 7,5 mm tykkelse	4,2	7,8	11,1	18,2	11,0	5,5	5,0	7,1
7,5 til 9,0 mm tykkelse	11,4	42,5	58,2	54,7	52,0	39,8	41,9	34,1
9,0 til 11,0 mm tykkelse	36,0	24,7	19,1	9,3	14,1	47,0	36,7	33,5
Over 11,0 mm tykkelse	10,0	1,1	0,1	0,0	0,0	2,6	0,7	4,0
Syge	0,4	0,4	0,5	0,7	0,4	1,3	0,3	0,7
Spild i marken	10,1	9,1	10,9	11,0	11,1	9,3	11,0	10,5
»Brugbare«, 6,0 til 9,0 mm	47,5	67,2	77,3	64,0	66,1	86,8	78,6	67,7
<i>Forholdstal, vægt af brugbare til overskårne bønner</i>								
	71	98	114	94	97	130	118	100
<i>Udbytte til hele bønner, hkg bælg/ha sorteret</i>								
Under 6,0 mm tykkelse	6,3	5,4	5,0	5,5	5,3	5,4	6,0	5,6
6,0 til 7,5 mm tykkelse	6,0	9,1	15,4	19,0	14,8	8,4	8,3	9,6
7,5 til 9,0 mm tykkelse	12,8	39,9	53,1	50,8	48,8	39,5	39,3	33,4
9,0 til 11,0 mm tykkelse	19,3	12,5	7,9	5,5	3,9	22,4	13,6	15,5
Over 11,0 mm tykkelse	2,7	0,3	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	1,2
Syge	0,3	0,3	0,5	0,7	0,3	0,5	0,2	0,4
Spild i marken	8,1	7,3	10,4	10,8	8,6	7,2	9,1	8,9
»Brugbare«, 6,0 til 9,0 mm	18,5	49,2	67,8	70,1	64,8	47,8	47,1	43,5
<i>Forholdstal, vægt af brugbare til hele bønner</i>								
	44	113	160	163	149	110	110	100
<i>Blomstring og udviklingstid</i>								
<i>Blomstring 2. såtid 1979</i>								
Påbegyndt - dato	11/8	8/8	10/8	10/8	8/8	10/8	11/8	-
<i>Blomstring 1. såtid 1980</i>								
Påbegyndt - dato	21/7	23/7	21/7	21/7	20/7	17/7	20/7	-
<i>Blomstring 2. såtid 1980</i>								
Påbegyndt - dato	4/8	1/8	2/8	4/8	1/8	1/8	2/8	-
<i>Hele bønner. Ant. dage fra beg. blomstring til bedste høsttid</i>								
2. såtid 1979	23	28	27	31	28	24	23	-
1. såtid 1980	24	33	28	28	29	28	25	-
2. såtid 1980	28	37	32	34	33	27	26	-
<i>Overskårne bønner. Ant. dage fra beg. blomstring til bedste høsttid</i>								
2. såtid 1979	26	36	34	34	36	31	30	-
1. såtid 1980	28	36	31	28	29	32	29	-
2. såtid 1980	35	41	37	38	41	38	37	-

(fortsættes)

	Måleprøver	'Diana'	'Pros'	'Smilo'	'Tuf'	'Fran'	Gns. af samtlige afprøvede sorter	
<i>Karakterer på friske bønner</i>								
Vækstkraft, bladfyldte - 9 = kraftigst	7,0	5,1	4,6	4,0	4,3	5,6	5,9	5,3
Plantesundhed - 9 = helt sund	7,4	7,7	7,8	7,4	7,7	7,9	8,3	7,6
Bælgfarve - 9 = mørkest grøn	6,3	5,3	7,5	7,7	6,7	5,0	6,3	6,0
Høstegnethed maskine - 9 = bedst	8,0	9,0	8,0	8,0	7,0	7,0	7,0	7,5
Værdi til industribrug - hele - 9 = bedst	1,0	6,0	9,0	8,5	8,0	8,0	7,0	5,5
do overskårne - 9 = bedst	6,0	8,0	7,0	7,5	6,0	8,0	7,0	6,9
<i>Karakterer på frosne bønner</i>								
Værdi til industribrug, hele - 9 = bedst	-	5,3	8,0	7,3	8,0	5,7	8,0	5,9
do overskårne - 9 = bedst	6,7	6,7	7,7	7,0	8,0	6,7	7,3	6,3
<i>Målinger og tællinger</i>								
Total plantehøjde i cm	60	48	46	44	46	51	53	50
Bælg længde i mm	134	130	116	110	113	111	106	122
Bælg bredde i mm	9,2	8,6	7,3	8,0	8,4	8,8	8,6	8,8
Bælgtykkelse i mm	8,3	8,3	7,5	7,7	8,7	8,2	8,2	8,5
Antal planter pr. m.række, optalt gns.	19,4	18,4	18,1	18,2	18,6	20,1	18,9	18,5
<i>Typesortering af bælg i %</i>								
Helt lige	24,5	18,5	28,5	35,0	16,5	50,5	29,0	24,9
Let krumme - mod bugen	19,5	31,5	14,0	42,0	45,5	26,0	42,0	29,2
Let krumme - mod ryggen	32,0	22,0	37,0	14,0	2,0	18,0	12,0	20,5
Stærkt krumme - mod bugen	8,0	14,5	0,0	3,5	34,5	1,5	11,0	11,2
Stærkt krumme - mod ryggen	15,5	8,5	17,0	2,5	0,0	2,5	1,0	10,5
S-formede	0,5	3,0	3,5	3,0	1,0	1,5	5,0	3,1
Uægte	0,0	2,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,6
I alt, lige plus let krumme	76,0	72,0	79,5	91,0	64,0	94,5	83,0	74,7
Procent med tydelige ribber	0,5	9,5	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Abonnement på meddelelser fra Statens Planteavlsvforsøg kan bestilles ved indsendelse af abonnementsbeløbet til bladets ekspedition, Statens Planteavlsvkontor, Kongevejen 83, 2800 Lyngby, postgiro 200 2299, tlf. (02) 85 50 57. Abonnementsprisen er for 1983 80,00 kr. årligt excl. moms. Adresseændring bedes meddelt bladets ekspedition. ISSN 0105-6514

Trykt i 6.000 eksemplarer.